

Prigovarjanji znanega urednika celjskega listjaka Dr. Glantschnigga imeli so zaprta ušesa. — Danes je volil II. razred. Tudi tukaj je v enem slučaju vladni komisar protestiral, v enem pa bode ugovarjala proti nepravilnemu pooblastilu narodna stranka. Zmagalo je pet naših kandidatov, trije propali za dva glasova, ki pa bodo po gotovo ugodnemu rešenju naše pritožbe tudi izvoljeni. — Juter voli I. razred. Meščani upajo po imeniku volilcev dobiti večino. — Bomo videli. Akoravno bi se upanje jim uresničilo, bo vender občinski zastop celjske okolice imel dve tretjini narodnih odbornikov.

Iz mariborske okolice. (Bauernvereinarji in šulvereinarji pa dolgi nos). Nesrečna je bila nedelja 16. dec. za naše nemčurje. Liberalni „Bauernverein“, ki mu je znani Hammer-Amboss oča in pokrovitelj, je za ta dan povabil naša narodna poslanca Dr. Radaja in Fluherja k Weingerlu v Pesnico, naj bi tam dala odgovor od svojega deželnega poslanstva. Onedva sta sicer prišla, pa razun 4—5 nemškutarjev ni bilo nikogar, še komisarja ne. Tako je „bauernvereinovu“ zborovanje po Pesnici splavalo. Nič bolje se ni godilo „šulvereinarjem“ v Kamci. Tam so zbobnali pri Wiesthalerji „šulverein“. Vino ima Wiesthaler zmiraj dobro, tedaj se ni čuditi, da se je 4—5 kočij Mariboržanov pripeljalo. Tudi več kamških kmetov je prišlo in znani „prvak“ Nagele je začel zborovanje s tem, da je takrat nekoliko pohlevniše svojo nemščino kvasil, in svoje nemške knjige, kakor Jud na sejni svojo klozno, razložil na ogled. Potem so kamški in mariborski kričači kmete začeli nagovarjati k „šulvereinu“ pa tukaj se je vnel precej živahen upor in prepir, ker so Kamški neodvisni in pametni kmetje rekli, da šulvereina ne potrebujejo, ker je šola že tako zadosti nemška in privandrancem poprek ne upajo. Bog vé, kaj bi podpisi še nasledkov imeli. Prav krepko so se ustavljali posebno Dobaj, Ciringar in Repnik in tudi drugi; šli so iz hiše in za njimi tudi ostali kmetje tako, da razun tistih mevžavih dedov, ki bi še na svoj lastni „Dummheitszeugniss“ se podpisali, nikdo ni pristopil, razven Selniške Seidl-garde, katero je vodil stari nemškutar Gartner. Wiesthalerjev hlapec je ljudi vkup zganjal, pa zastoj; nekteri so se raji celo poskrili. Nagele je bil s tem vspehom očivestno prav slabe volje, pa tega obstal ne bo, temuč bo pa kvasil, kakor dobro da je vse šlo. Take listjake je treba poznati. Konečno le rečemo, da ljudem, ki sami otrok nimajo, kakor Wiesthaler, Lipp in drugim je lahko vse eno, kaj se z deco v šoli godi: ako se ponemči in spridi in lastnej krvi izneveri, pravemu očetu pa to ni vse eno. Slava pa pravim slovenskim Kamškim kmetom, ki so takrat pokazali, da od šul-

vereina, ki grdi in podkopuje slovenski narod, nič vedeti nočejo. Norcem nemškutarjem pa Bog daj pamet.

Iz Ljubljane. (Loterija za „Narodni dom“). Upravni odbor društva „Narodni dom“ je sklenil v svojej seji dne 26. novembra t. l., da se žrebanje efektne loterije na korist „Narodnemu domu“, določeno na dan 31. decembra 1883 vsled dovoljenja visokega c. kr. fin. ministerstva preloži za jedno leto, torej na dan 31. decembra 1884. Da se bode loterija obnesla povoljno ter obrodila pričakovani uspeh, treba je, da se razproda polno število izdanih sreček, česar se nadejamo v tem podaljšanem obroku ter prosimo slavno občinstvo slovensko, da v tem času marljivo kupuje srečke, ter omogoči sijajno izvršitev našega rodoljubnega podjetja.

Dr. Alf. Mosché,   Ivan Hribar,
predsednik.   tajnik.

Od Male nedelje. (Letošnji pridelki) so pospravljeni in vsak gospodar zna kaj je pridelal. V obče se pri nas, kjer nam je točlani vse omlatila, letina zamore le med slabe šteti. V spomlad kazalo je, da bo vse rano dozorelo; toda kasnejše mrzlo in deževno vreme je prvo nado izpodbilo. Pšenice in žita naželo se je srednje, toda zadnje bilo je v obče slabo in nerodno. Istotako bilo je s hajdino. Koruza, oves in druge podrobnosti so še se precej obnesle. Tudi po vinogradih, katere nam je lani toča potolkla nismo pridelali nič. Jedino le kar se je letos v obilji pridelalo je krma za živinorejo.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesar je prišel iz Budimpešte na Dunaj. — Državni zbor je do 22. januarja odložen, med tem bode se vršilo več dopolnilnih volitev. — Na Moravskem so veliki posestniki izvolili 2 liberalca v državni zbor, ker so konservativci bili prelenuhasti, da bi o pravem časi prišli in komisijo zasedli. — Na mesto umrlega g. Hermana vstopi č. g. kanonik Karlon v deželni odbor štajerski. — Blizu Dunaja zborovalo je neko delavsko društvo, zvečinoma socijalisti, brezverci. Po zborovanji pritisne v temi delavec Schaffhauser in ustrelil vladinega komisarja Hlubeka. Ves Dunaj je zavzet. — V Budimpešti vrši se sodnijska obravnava zaradi Tisza-Eszlarskega uboja, ker je advokat umorjene deklice krščanske zoper oproščenje Judov bil rekuriral. — V Zagrebu je zbran deželni sabor, prišli so tudi deželni poslanci iz prejšnje vojaške granice. Novi ban grof Khuen bil je svečano spremljan v zbornico, kder je obljubil skrbeti za pravico in napredek v gospodarstvu. Neodvisna hrvatska stranka hoče zvezo z Ogerskim preinačiti in za Hrvatsko

pridobiti več samostalnosti in neodvisnosti od magjarskih ministrov, zlasti pa tirjajo Reko in Dalmacijo. — Za avstrijsko-ogerske železnice bodo osnovana 4 ravnateljstva. Eno bo sedež imelo v Lvovu. — Iz Pole jadra vojna ladija v Kitajsko branit naših trgovcev, če se Francozi in Kitajci res spopadnejo.

Vnanje države. Najvažnejši dogodek poročajo iz Rima. Tje namreč je prišel nemški cesarjevič Friderik, obiskal kraljevsko rodbino pa ni hotel v Kvirinalskej palači prebivati, katero je kralj Viktor Emanuel bil papežu vzel. Dalje se je od palače ruskega poslanika peljal v Vatikansko palačo k papežu Leonu XIII. in pri njem ostal čez pol ure. Potem je obiskal cerkvo sv. Petra. — Ruske novine poročajo, da bo mir saj za eno leto v Evropi gotovo ohranjen. Tedaj bi se nam za 1 letom bilo vojske bati? — Bolgari dobijo gosposko zbornico 43 udov in zbornico poslancev, v katero se voli 100 poslancev. — Francozi bodo prisiljeni proti Kitajcem več vojakov poslati. Anamčani so Francozom prijaznega kralja umorili in Kitajcem naklonjenega izvolili. V Tonkingu so Francozi še smiraj tako slabi, da se ne upajo iz trdnjavic svojih. — Egipčani so poslali Baker-pašo ogledovat, bi se li kaj dalo opraviti zoper Mahdija? No, Baker-paša poroča, da bi trebalo 12000 mož, če bi se hotelo v Hartum varno prodirati. Toliko vojakov pa ni na razpolago. Zato utegne Mahdi skoraj mesto Hartum dobiti v svojo last.

Za poduk in kratek čas.

Slovenski kmet 1000 let pod nemškim gospodstvom.

V. Zadnjič je v tem sestavku korektor prezrl besedi „kolejo“ še jeden j vtakniti (koljejo) in besedici „kakor“ zbrisati sitni r. Ima se namreč brati: nemški grajščaki so se dolgo rogali slovenskemu kmetu in se hvalili v robatej pesmi, kako so jih umarjali itd. No vkljub temu prihajali so boljši časi.

Slavna Marija Terezija je precej pripomagała s tem, da se je čedalje bolj cesarsko oblast utrjevala deželno pa, kder so nemški grajščaki gospodarili, polagoma krčila. Tako je dala Štajersko razdeliti v 5 okrogov ali „krajšij“. Sedeži so jim bili: Judenburg, Bruck, Gradec, Maribor in Celje. Načelnikom, krajsijskim glavarjem, Kreishauptleute, tudi popačeno „krechtman“ zvanim, bilo je strogo naloženo kmete podložnike proti gospodom braniti, posebno proti neopravičenemu, svojevoljnemu preoblagnju z davki in dačami od strani grajščakov.

Vendar robstvovanje je še trpelo pri nas do cesarja Jožefa. Zlasti na spodnjem Štajerskem bilo je radi tega časih prav hudo. Gruntni

gospodje ali grajščaki so namreč pogosto rodbinam zemljo jemali nazaj, časih uže po smrti prvega gospodarja. Žena in otroci pa so se morali pobrati in oditi.

Pogosto so grajščaki zemljo, grunte dajali v najem, da je zemljišče, hram, pohištvo, živina itd. vse bilo grajščakovo, kmet pa samo težak. Kedar je umrl pa so žena in otroci šli si kruha prosit. Temu je cesar Jožef konec storil. On ni samo robstvo — Leibeigenschaft — povsod zatrl, ampak tudi zaukazal, da grajščaki ne smejo kmetom gruntov jemati nazaj, ampak pri rodbini pustiti tudi po smrti hišnega gospodarja. —

Očetu kmetu je toraj smel sin, hčer itd. nasledovati na zemlji, pod streho, kder se je rodil. Vendar dače, desetina, davki, tlaka in rabota je še ostala.

Cesar Jožef je tudi sploh vse davkarstvo hotel preurediti. Bilo je preveč nereda pri cesarski dači ravno tako kakor pri davkih, ki so se grajščakom itd. odrajtavali. Prvi je cesarsko gruntno dačo zaukazal Ferdinand I. Zavoljo turške vojske postajala je vedno večja in zavoljo prajzovskih bojev pod Marijo Terezijo uže neznosljiva; samo Štajerskej se je navrglo 3 milijonov goldinarjev gruntne cesarske dače. Cesar Jožef je toraj dal grunte zmeriti. Vse dosedanje dače bi imele nehati pa tudi davki za grajščake, rabota, desetina, deseti penez, gornja, vršnik, činžno zrnje, činžno vino, jajca, predivo, kapuni itd. Na mesto vsega tega bi naj stopila ena gruntna cesarska dača pa še ena gruntnemu gospodu vsako leto v penezih odrajtovalna. Toda cesar Jožef je prej umrl, kakor je to izpeljati mogel in njegovi prvi nasledniki so vse pri starem pustili. Le toliko je cesar Franc dodal, da so grajščaki morali peti del pri desetini, vršniki, raboti, desetem penezi pustiti.

Po končanih strahovitih francoskih vojskah je cesar Franc zaukazal grunte meriti in od vsakega zemljišča čisti dohodek izračunati in zapisati. Od tega se je imela cesarska gruntna dača računati.

L. 1846 bilo je to delo na Štajerskem dokončano. Tedajšnji gubernij sedanja namestnija v Gradci je po nasvetu krajsijskega glavarja Marqueta v Mariboru okoli 75.000 fl. dače Nemcem odpisal in Slovencem pripisal. Zato je štajerski slovenski kmet do leta 1882 plačal okoli 2700.000 fl. dače v državno blagajnico — preveč. (Konec prih.)

Smešnica 51. Župnik pravijo zakonskemu možu: „Kaj, vidva se hočeta ločiti?“ Ali ne vesta, da sta mož in žena eden?“ Na to jim mož odgovori: „O Gospod župnik, ko bi časih mimo nas šli, bi pač koj mislili, da nas je dvajset!“